

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
: kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
: tések és hirdetési díjak küldendők. ::

SZLEZÁK LÁSZLÓ

Bur villamos vasut-
őrház megállóhely.

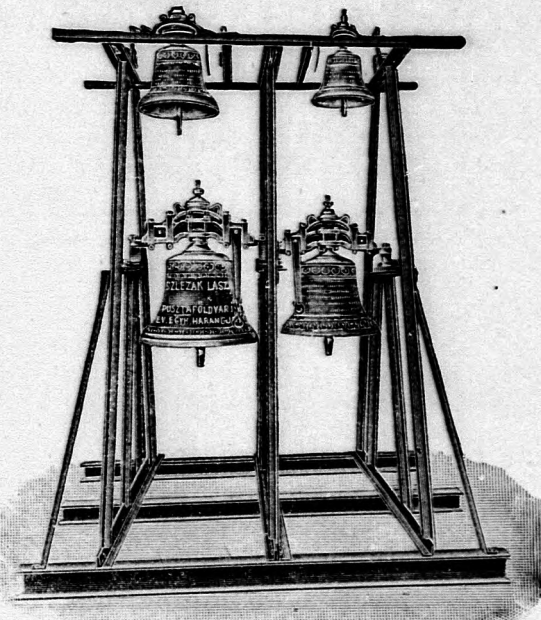
1900. évi párisi világ-
kiállításon kitüntetve.

**Budapest, VI., Frangepán-u.
77. szám. (Saját házában)**

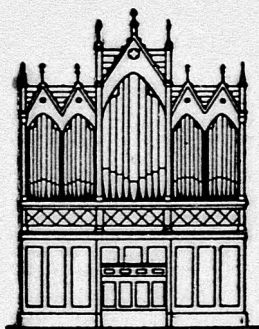
Ajánlja legjobban berendezett harangöntődjét a nemes egyházak részére. Harangokat bármily nagyságban ujonnan önt, régi, repedt, vagy nem összhangzó harangokat a legmagasabb árban átveszi és átönti a legjobb zengzetben, a legfinomabb harangérből, tiszta csengő hanggal. Minden harang hangja előre határozatik meg. — Különösen ajánlja a legjobbnak bizonyult és a legkönnyebben kezelhető harangfelszereléseit, amelyek a torony falait nem rázzák, akár kovácsolt-, akár öntöttvas szerkezettel. A legújabban öntöttem a mattyi, a szentesi ref. öregtemplom harangjait; átszereltem és vasállványokra helyeztem a karai, süssai, szentendrei, tiszadadai, zádorházai, orosházai, apáthegyaljai, szelistei stb. egyházak harangjait, jelenleg öntöm a törökszentmiklósi ref. egyház 4 harangját kb. 3400 kg., a klenóci ev. egyház nagyharangját 2400 kg., az olaszliszkai egyházét 600 kg. súlyban.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál és kívánatra a helyszínére saját költségen utazik.
Számos egyházi elismerés! Telefonszám: 174—16.

harang-ércöntőde, harangfelszerelés
és haranglábgyár

Ezen harangok 1913-ban a pusztaföldvári evang. egyház részére készültek, méltóságos Balla Mihály miniszteri tanácsos úr rendelésére.

RIEGER OTTÓ

gőzüzemre berendezett és a kir. udvar orgonagyára. — Hazánk legnagyobb orgonájának, a király orgonájának (koronázási templom) alkotója.

BUDAPEST, X., Szigligeti-u. 29. * Császári és királyi udvari szállító. —

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikus), tartós, nemes hangú orgonákat szállít.

40 év óta 2000-nél több orgonát szállított, közte a „KIRÁLY ORGONÁJÁT”, amely mű ezidő szerint hazánk legnagyobb orgonája. 80 változatú villanyerőre berendezve.

Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltebb árban teljesít. Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal, tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

RIEGER orgonagyára 40 évi fennállás óta 2000 orgonát szállított.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
: kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként **egyszer**, szombaton, másfél **iven**.

Előfizetési ár: egész évre **12 kor.**, félévre **6 kor.**

Egyes szám ára **30 fillér**.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
: tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Ima király születése napján.

Tartotta a debreceni ref. nagytemplomban 1915 augusztus 18-án:
dr. Baltazár Dezső, püspök.

Népek fejedelme, királyok királya! Mindenható Isten! Mennyei édes Atyánk! A te országod nincsen határok közé szorítva, kívülled e széles világnak nincsen más ura. Mi határokat szabunk a földi hatalomnak, itt koronák ütköznek össze, egyik darabokra törve a másikat.

Te mindenható király vagy teljes hatalommal és semmi szükséggel, örök dicsőséggel és főbölcsességgel; mégis szerető atya vagy mindeneknek, aki előtt számon van tartva még a szívünk mozdulása is. Te nemcsak uralkodni tudsz, hanem szeretni is, valamint nincs előtted sem mélység, sem magasság, hanem igazgatósoddal és gondviselésseddel jelen vagy mindenütt, úgy közöttünk se vagy „személyválogató, hanem minden nemzetben kedves előtted az, aki téged fél és igazságot cselekszi“.

A te örökkévalóságod mellett porrá omlanak az erős sziklák, amint hervadás porává lesz a tavasz gyöngé virága is; megtartásod épen úgy égfelé emeli fejét a mező fűvének, mint Libanon cédrusának. Bölcsőben nyugvó ártatlan semmisséggel épen úgy törődik védelmező gondoskodásod, mint ahogy erős vitézek feje felett az élet és halál sorsát te igazgatsz. A te kezedben igazság és kegyelem a mérték, nem születés, külső ábrázat és hatalom. Hiszen ha ott, a megváltás első hajnalán királyokat is hívtál az első tisztességtétel örömeire, mégis halászok és vámszedők lettek azok, akiknek vállain fölépült anyaszentegyházad és tündöklő lelkü szenteidet onnan a sikátorokról és utcaszegletekről hívtad elő. Tudjuk, hogy amaz utolsó számadáskor „eltörölsz minden birodalmat, hatalmat és erőt“ és e föld népeit úgy adja kezedhez az „embernek fia“, mint elsőkből lett utolsókat, utolsókból

ból lett elsőket, hogy egyformán *te légy minden mindenekben*.

De ha nem vagy is személyválogató, ha lelki országod nincs is hivatalok szakaszára osztva, földi országodat földi hatalmasságok alá rendelted, akiknek engedelemmel tartoznak az alattvalók. Patriárkákkal, bírákkal, királyokkal íteltetted választott részedet is; prófétákat, apostolokat rendeltél vezérekül szent fiad dicső királysága alatt. Elsőségükben, ítéletükben, méltóságukban és vezérségükben a te felettünk valóságod földi példáját látjuk; akaratuk és törvényük előtt reád gondolva, néked engedve hajtjuk meg magunkat.

Reád gondolva emlékezünk hazánk királyáról születésének évfordulati ünnepén. Hálával emlegetjük jószágodat, hogy ama te felkentetted nekünk rendelted koronás királyul. Ő benne minket is szerettél. Életében, mint kicsiny tükörben, megmutattad ez egész népnek életét. „Akit szeretsz, azt megdorgálsz, megostorozod, akit fiadnak fogadsz.“ Minket ezer esztendő sok szenvedésével dorgáltál meg és megostoroztál sok nagy keserőségekkel, rabságot és éhséget, romlást és halált bocsátva reánk. Szentidnek húsát hányszor adtad hollóknak, hányszor ettük kenyerünket vérrel és keserü könnyhullatással.

A keserü poharat sokszor adtad királyunknak kezében is, hogy az előtted való megalázkodásra megtanítsad. Lesújtottad szenvedésekkel, hogy megtanulja, miszerint te vagy az egyedüli hatalom, kinek sem gazdagság, sem tudomány nem állhatnak ellen; *mert te megkötöd járásokban még a királyokat is*. De ostorod fájdalmát javára fordítottad, mert megtanítottad, hogy egyedül csak te benned dicsekedhetik, hogy csak az a boldogság, amit te adsz meg a hitnek jutalmául.

A siralmak völgyéből felmagasztaltad minden földi királyok felett. Adtál neki békesség lelkét,

melyet kiárasztott a világ népei felett, hosszú időkön át visszatartóztatva a véres romlást, amely immár szörnyű atkával a világra szakadt. Adtál neki bölcsességet, hogy egyeztetni tudja az ellenkezések tusakodását, amelyekkel izzik és forr az emberek társasága. Tőled, örökké munkás Istenétől szorgalmasságot tanult, amelyhez csudálatos erőt és esendes türelmet adtál öneki, hogy még az éjszakák is lássák serénységét s hogy a friss hajnalokkal ébredjen gondoskodó vigyázásra.

Felmagasztaltad népei szeretetével: legéke-
sebb koronájával a királyoknak, amit még a ha-
lál szele sem tép le homlokáról, hanem fényé-
vel, melegével, boldogságával, átkísér az örökké-
valóságba. *Szín aranykoronát tettél a fejére tisztességből, amelynek az ő nagy alázatossága járt mindig előtte.* Ha irántad való mélységes hite a te dicsőségeddel tölté be hajlékát: viszont feleke-
sítetted te is dicsőséggel őt, melynek méltósága előtt még ellenségei is meghajolnak.

Óh! Uram annyi kegyelmed gazdagságához add meg királyunknak s vele nemzetünknek a dicsőséges szabadulás útját a vésznek ama viharából, amit a föld minden sarka felől törvényt tapodó hatalmasságok fámasztottak ellene.

TÁRCA.

Elesett Warsó.

— 1831—1915. —

*Elesett Warsó: meghalt Lengyelország,
Mezőit utált zsarnokok tiporják.
Egy évszázadnak véres szolgajárma
Záróztatott egy hősi nép nyakára;
Reményvirágait a dér ütötte, —
Legördült a függöny mögötte.*

*Szabadsága mély sírban elfedezve
S az ősidőben jár merengő lelke,
Mint a nap is, hogy visszanéz a tájra,
Hol útját egykoron ragyogva járta.
A múlt csak egy mámoros, édes emlék
S gonosz kezekkel eltemették . . .*

*Elesett Warsó. Lengyelország ébredj!
Holt tetemedre rászállott az élet;
Mert élet a halál, csatameződön,
Reményeid virága nagyra nőjjön, —
Éljen szabadságodnak drága fája,
Hogy harcok viharát is állja!*

Nagy Károly.

Adj győzelmet igazságos fegyvereinek ama népek ellen, amelyeknek *„sárkányok mérge a bar-
mok és kígyóknak kegyetlen epéje, akik vérrel ré-
szegítik meg nyilaikat s kardjukat emberhússal
lakatják jól“.* Adj neki hatalmat, hogy levethesse a sátánt a magasságból és hozzá láncolhassa a békesség szegelet kövéhez.

Áld meg országát, nemzetünket *„égnek kin-
cseivel, harmattal és az alatt terülő mélységes
vizekkel; a nap érlette drága terméssel s a hold
sarjasztotta drágaságokkal; a földnek minden
kincseivel és bőségével“.* Áld meg tudomány vilá-
gosságával, erkölcsnek tisztaságával, hitnek ere-
jével.

Őt magát tartsad jobb kezednél fogva, hogy *„a törvénytől se jobbra, se balra ne térjen. A tör-
vénynek könyve el ne távozzék az ő szájától, ha-
nem éjjel és nappal vigyázzon és mindent úgy
cselekedjék, amint az igazság könyvében írva van.
A te lelked szóljon ő általa és a te beszéded az
ő nyelve által“.*

Hófehér vénségét áld meg esztendők hos-
zúságával, melyek folyamán lépjen az ő boldog-
sága, mint a *„felhőtlen reggel és a napsugaras
világosság.“* Legyenek országai mint a dönthet-
len bástya, népei mint a koronázott hatalom és
győzedelmes dicsőség örök időnkig a te áldásaid-
dal. Ámen.

Külső és belső kultúra.

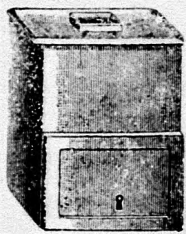
II.

Miként a középkor végén nem elégedett meg Németország a keresztyén vallás akkori alakjával, az eredetiségéből kivetkezett katolicizmussal, amely a szabott, a kötött formákhoz való merev ragaszkodással megrendíthetetlennek látszott: úgy nem elégszik meg most sem a külső kultúrával, amely csak látszat benső lényeg nélkül, szemkápráztatás, üres csillogás. Németország mindig a positivumra vágyott. Vallása, kultúrája a lélek igazi benső szükségletén alapul. Ami szerepe volt a XVI. században a hitújítás terén, az a szerepe most a kultúra megújításával. Amint eldobta akkor a vallás élettelen külsőségeit, úgy nyesegeti le a kultúra kinövéseit most. Luther fellépését is nevetve fogadta Angol-, Francia- és Olaszország s mégis a félvilág meghajolt a protestantizmus s az abból fakadó liberális elvek előtt. Így van ez a németek belső kultúrájával is. Most még sokan nevetik, de lesz idő, amidőn az emberiség nagy része elfogadja.

Szóltam egy alkalommal a germán és a ma-

gyar lélek közös jellemvonásairól. Eme közös jellemvonások: vallásosság, komolyság, egyenes-ség, őszinteség, hűség, hazaszeretet minden to-vábbi körülírás nélkül megadják ama kérdésre a feleletet: a kultura milyen formájára van szük-sége a magyar nemzetnek? Olyan kulturára, a melyet belső kulturának nevezünk, amelynek attributumait már előző cikkünkben megvilá-gítottuk. Valamikor Dobos János Czegléd város híres predikátora így bocsátotta el a külföldre menő ifjút: „Menj fiam! tanulj sokat külföldön, de legtöbbet a németektől!” Mennyire megérezte már akkor a híres szónok, a mélyképzettségű predikátor a germán lélek felsőbbségét. Vajjon elismertük-e mi magyarok mindnyájan? Erre a kérdésre határozott nemmel válaszolhatok. Az általános elismerés hiánya nem kulturátlanságun-kon alapult. Hiszen a magyar népet a különböző szellemi áramlatok nyugatról jövő szellője soha sem hagyta érintetlenül. A keresztyén vallás fel-vétele, az alkotmányos állami élethez való ragasz-kodás, a protestantismus nagymérvű hódítása, a liberális eszmék felkarolása: mind arról tesznek bizonyosságot, hogy a magyar nép kurturképes nép volt mindig s e tekintetben véghetetlenül felette áll a szláv népeknek is. A magyar nép, épen úgy, mint a cseh és a lengyel nép a germanis-must nemzeti léte akadályozójának tekintette. A magyarság a germanismus alatt az osztrák né-metséget értette s abban alkotmányának, szabad fejlődésének elnyomóját látta. A Magyarország megsemmisítésére törekedő osztrák kormányok iránt érzett gyűlöletet aztán átvittük az osztrák németsegre. Alapjában véve pedig soha sem volt okunk gyűlölni magát az osztrák német népet. A tirolai, a stájer, a salzburgi, az alsó és felső ausztriai német nép maga tulajdonképen nem vétett nekünk semmit. Egy világháborúnak kellett eljőnie, hogy ezeket a monarchiánkban lakó né-peket megismerjük. A napilapokból bőven érte-sülhetünk arról a szép fegyverbarátságról, amely a magyar alföld és a hegyes-völgyes Tirol szabad fia között kifejlődött. Eddig tudomást sem vet-tünk egymásról, most pedig a megismerés után kölcsönös szeretet és megbecsülés fejlődött ki közöttünk.

Az osztrák némettség ellen érzett ellenszenvből fakadt az elfogultság minden ellen, ami német, ami germán. Ezen lélektani fejlődés alapján aztán a külföldi kulturával szemben az emberek két nagy csoportra oszlottak. Az egyik csoport káros-nak, veszedelmesnek tartotta a germán művelt-séget a magyar nemzetre, sőt mélyebb elmélke-désekbe bocsátkozva határozottan azt állították, hogy a magyar lélekkel a világ egyetlen kulturája sem annyira ellentétes, mint a germán kultura, azért nekünk kulturális érdekeink kielégítése vé-gett a francia és az angol nemzethez kell fordul-nunk. Külföldre menő ifjaink között nagy számmal láttunk olyanokat, akik következetesen kerülve a német kulturával való érintkezést, vagy Francia-országban, vagy Angliában folytatták tanulmányai-kat s onnan hozták magukkal az illető nemzet iránt való gyakran fanatikus lelkesedésöket. Fran-ciaország az ő közömbös, sőt felületes lelki éle-tével nem tudott rajongókat nevelni, de már ezt Angliáról egyáltalában nem mondhatjuk. Kiváló férfaink, akik előtt tisztelettel hajlunk meg, való-ságos anglomaniába estek s emberfeletti magas-latra emelték előttünk az angol nemzetet; Angliát jobban becsülték, mint magok az angolok. A kárhóztatás legkisebb szavával sem illetjük őket. Meggyőződésüket tiszteljük, csak nem osztjuk. Álláspontunkat a jelen mindenben igazolja. Az emberek másik csoportjánál a nemzetiségünket fenyegető germanismus veszélye nem vakította el a lelkeket annyira, hogy észre ne vegyék az ifjú Németország csodálatos alkotásait, tudomá-nyosságának páratlan fejlődését és mélységét. Komoly lelkületű theologusok, tanárok, pedago-gusok, jogászok, orvosok siettek a német főisko-lákba, ahonnan gazdag lelki kincsekkel megra-kodva tértek haza, hogy a hazai, még alapjában véve fiatal magyar kulturát fejlesszék, mindenké-pen erősítsék. És ha ma feltesszük azt a kérdést, hogy melyik kulturának vettük több hasznát, a francia és az angol, vagy a német kulturának, elfogulatlanul be kell vallanunk, hogy a német kultura áldás volt Magyarországra nézve. Áldása már ott kezdődik, amidőn elsősorban a német ajkú magyarországbeliek hozták be a refor-mációt a XVI-ik században. Áldás volt ez a

Kifoszthatlan alamizsna-persely.

Sem feltörni, sem bármilyen módon az ezüst-, vagy papírpénzt belőle kiszedni nem lehet. (Szabadalmazva.)

Falra vagy asztalra erősíthető, vaslemezből, nagyon erős kivitelben, Wertheim zárral, két kulccsal, tölgyfa színre festve és fényezve. 25 cm. magas, 20 cm. széles, 14 cm. mély, súlya 4-40 kilogramm.

Ára csomagolással 32 korona.

Gyártja:

Jurisics Márton harangöntő és harangfelszerelő

BUDAPEST, VI. KERÜLET, RÓZSA-UTCA 51-53. SZÁM.

kultura azért is, mert a magyar nemzet természeténél fogva nagyobb fogékonyságot, nagyobb vonzalmat tanúsított a belső, mint a külső kultura iránt. A magyar nemzet nem tudta volna fentartani magát ezer évig, ha kulturájában élettelen, üres formákhoz ragaszkodott volna. Neki olyan kulturára volt szüksége, amely a léleknek tartalmat ad. Ezt pedig megtalálta a germán kulturánál.

Dr. Veress István.

Beszédvázlat.

„Kitartással.” Zsid. XII. 1.

Az előttünk levő küzdőtér kibővült térben és időben. A háború elején mintha szűknek érezte volna lelkesedésünk; harcosaink tartózatlanul minduntalan rohamra mentek, hogy hamarabb és közelebből lássák az ellenséget. Meg nem engedett nagy távolságból rohammal semmisítettek meg minden akadályt. A világ megbámulta ezt a szokatlan hősiességet, mely sok győzelemmel koszorúztatott.

De a túlhevített lelkesedés rohamozásait rendszeresen üzni esztelenség lett volna. Azért el is maradt. Tudjuk, hogy a háború nem egyfölvonásos vigjáték vagy szomorújáték. Az ellenség sem fut el okvetlenül minden roham elől. Összeszedi magát, a szégyen és félelem megerősíti és ellenáll. A rohamozást beásás követi, lassú kitartás s a két ellenség farkasszemet néz. Ezer és ezer helyen próbálják a másik sorait áttörni. Nincs más hátra, mint kitartással küzdeni.

I.

1. A háború és az írás tanúsága szerint is nem a fellegekbe csörtető lelkesedés a főfontosságú, bármilyen szép legyen is az különben. Kétségkívül elragadó a lelkesedés, mely ezeket visz magával és mint valami isteni mámor emberfölöttivé teszi az embert. De a lelkesedés ünnepi ruha, amelyet nem lehet mindig vi-

selni; fáradt, munkában izzadó, az életúton futó emberen nem áll jól a cicomás öltözet. Díszmagyarban nem lehet harcolni. A munkás ember ruhája a kitartás, az állhatatosság. Vagyis annak az erénye, akit kitűzött céljától el nem hajlít se veszély, se szerencsétlenség, de odasegíti a célhoz való hűség és kegyes élet. Aki ezzel a kitartással övezi magát, kényelmesen végezi a legnehezebb munkát is. Könnyen mozdul a karja, erősen fog az ökle. Ami nem sikerült ma, meglesz holnap. A sebek nem ölik meg, a baleset nem teszi bénává. Semmiről sem ösmeri el, hogy legyőzhetetlen, mert túlnagy. Állandóan újra sarjad ki az okossága, áldozatkészsége, ereje. Végül ő marad a győztes, ki megfoszthatatlan a diadalától.

2. A kitartás — a nem szeretem szavak közül való. A lelkesedők buzgalmuk lekicsinylését hallják e szóban. A lelkesedés pedig — hiába! — azok főerénye, kik nagy hű-hóval fognak mindenhez. De hamarosan ráunnak. Nem bírják ki az idegeik. Alkalmatlanok, hogy hűséges szorgalommal kitartsanak és megkezdett munkájuk sohase jut kívánatos véghez. Nyomorúságossá lesz ott az élet, ahol nincsen kitartás.

3. Nem ingyen adott ajándék ez az erény. Tanulni és gyakorolni kell, mint minden isteni törvénynek életünkben való érvényre, szerepre jutását. Kitartó munkára rendelte az embert az Isten, mint kitartó munkás ömaga is az. Nem teremtette a világot egyszerre tökéletesen késszé, hogy azután ünnepi nyugalomba vonuljon vissza, hanem a megteremtett kezdeten folyton tovább munkálkodik. A megelevenítő lélek, mellyel e földön életet hívott létre, e földet egészen szellemivé fogja nemesíteni. S miközben az embernek a jó és rossz ösmeretét adta, nagy célokat állított elé, melyekért érdemes fáradni. E lélek megtanította leküzdeni az indulatot, mely szereti a hiábavalót és mulandót s kevésre becsüli a tisztát és maradandót. Megnyitotta az emberi szemet, hogy Istenben szövetséges társát lássa. Lelkiösmeretünket ellenőrző és buzdító erővé tette. Megváltót küldött az ember magasabbra

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadseregszállítója, a RÁKÓCZI TÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM. GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. oooo

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

emeléseért. Mindez a nemünket magához közelebb vonni el nem fáradó isteni kitartásról beszél.

4. Igen jó keresztyén azért az, aki e becsületért vívott háborúban kitartó lenni megtanult.

Úgy hiányzott életünkben eddig a kitartás! — A hitben és istenösmeretben előbbre kellett volna már jutnunk atyáinknál. De a mának embere, amint az ész és kegyesség világánál vizsgálni kellene kitartóan, gyorsan elveti inkább. Így lett folyton szegényedővé a hitünk. — Meg kellett volna tanulnunk a jót megtisztult érzülettel cselekedni. Mindezt még mindig nem tettük, mert kényelmetlen volt és a mai ember ahelyett, hogy a nagy idők naggyá, finom- és komolylelkűvé tették volna, még mindig egy báb, melyet a divat és itélet nélkül való szokások zsinege mozgat. Örök gyarlósága marad-e hát az embernek a félbemaradás, megállás és hátraterés? Mindörökre siratja-e az apostoli szó: „Jól futottatok; kicsoda gátolt meg titeket, hogy ne engedelmessédjétek az igazságnak?” Gal. V. 7.

Jó keresztyén az, aki kitart a jó és igaz szolgálataiban.

II.

Napjainknak nagy művészete: a kitartás. Elég nagy teher van a vállunkon; de ezt a terhet nem énekléssel, tüntetéssel, körmenettel kell hordozni. Szép dolog a lelkesedés. Irigylésre méltóan boldog, aki igaz szívvel-lélekkel megtudja tenni. De most csak a kitartás predikálása, proféciaja lehet szent. A fegyelemmel és vaskövetkezetességgel dolgozó német szellem lehet csak a jövő kultúrájának hordozója. A kitartás, mely nem ujjong, hanem minden erőt és minden erényt egyesít magában, hogy azok mintegy összesűrűsödve és feszültségre jutva, elemi erővel lépjenek munkába és küzdenek megingathatatlanul.

* * *

Testvéreim, csak azzal az ellenséggel borzasztó harcban állni, amely láthatatlan, ismeretlen és mérhetetlen. Mi ösmerjük ellenségeinket. Egy sem volt eleendő mérték erőnket és Istenbe vetett bizalmunkat megmérni.

Újabb támadás ért az olasz hadüzenettel. Óda állunk az új küzdőterre is. Futjuk az előttünk levő küzdőtérre, hogy ezernyi nehézség között is érvényt szerezzünk az igazságnak és tisztességnek. Minden akadályt félre téve, csak a végeelre nézzünk, a Krisztusra, a hűségre, az igazságra, a becsületre.

Budai Gerson,
budai s. lelkész.

Az amerikai református csatlakozási akció anyagi és erkölcsi eredménye.¹

Történelmi idöket élünk. A 20-ik század művelt nemzetei a barbár nemzeteket is szegyenbe hozó eszközökkel igyekeznek igazukat bizonyítani. Egyik nemzet a másik után, kalóz módra veti magát a tömeggyilkosság árájába, önző, kapzsi vágytól hevítve, hamis jelszavakat írva harci zászlajára!

A háború véres tengerének habzó hullámain hány kolódik szegény, sokat szenvedett nemzetünk is. Nemzeti létünk hajója hősiesen küzd a támadó, elsöpréssel fenyegető szennyes hullámokkal. A folytonos küzdelemben néha úgy tűnik fel, mintha egy hatalmas hullám a megsemmisülés feneketlen mélységébe sodorta volna, de csakhamar ismét győzedelmesen felülkerekedik és diadalmasan lengeti nemzeti hősiességünket hirdető lobogónkat.

Mi, idegenbe szakadt gyermekei az édes magyar hazának, reszkető szívvel, feszült figyelemmel, visszafojtott lélekzettel figyeljük dicső ezer éves hazánknak, otthon maradt véreinknek gigászi küzdelmét. Szinte elfelejtkezünk a mi bajainkról, keserveinkről, szenvedésünkről. Csak olyankor tör ki kebelünkből egy fájdalmas, panaszos sóhaj, amikor a jelen korszakalkotó, nemzetek és nemzetünk jövőjét eldöntő, talán végzetes küzdelemben, itt ez idegen földön saját véreink irgalmat nem ismerő kegyetlen kézzel szakítják fel a már-már gyógyuló tiz esztendő, sokszor felszakított fájó sebeket.

Minden kerülgetés nélkül, őszintén bevalhatjuk, hogy ismét felszínre került, szándékosan felszínre hozott az amerikai magyar reformátusság életében oly szomorú helyzetet előidéző csatlakozási kérdés, mely immár nemzeti kérdéssé kezdi kinőni magát az amerikai magyarság életében amennyiben rossz hatása kiterjed s érezhető minden társadalmi körben.

Tizenegy esztendővel ezelőtt kezdődött ez akció, gróf Degenfeld első amerikai látogatása alkalmával. Célja a mozgalomnak — állítólag — az amerikai magyar reformátusság megmentése volt, mely cél eléréseért érdemes drága magyarországi pénzt költeni. Hogy miért lettünk mi, amerikai magyar reformátusok a kiváltságosak, miért nem kaptak segítséget a sok esetben küzdő R. K. és Ág. Ev. testvéreink, még mindig a misztériumok közé tartozik, ugyancsak érthetetlen némelyek előtt az is, hogy a nem engedélyezett más vallásúak miért épen olyan jó magyarok, mint a segélyezetttek.

Hogy mennyire volt sikeres a csatlakozási akció, vagy sikertelen kezdettől fogva, azt megírta világosan és részrehajlás nélkül, évekkal ezelőtt dr. Antal Géza pápai theologiai tanár „Amerikai Tanulmányok” című könyvében. Azonban dr. Antal jelentése és műve nem sokat segített a helyzeten, mert nem találta meg azt a kívánt, áldásos (?) eredményt, melyre a csatlakozási akció amerikai pártolói hivatkoztak. Azóta nem változott a helyzet, dacára annak, hogy a mozgalmon kívül álló vezető férfiak, lapok teljes igyekezettel azon vannak, hogy minél ritkábban

¹ Kiadjuk e cikket anélkül, hogy azzal mindenben egyetérténénk. Szerk.

kerüljön nyilvánosságra az áldatlan helyzet, a béke érdekében. A Református Híradó azonban, a csatlakozási mozgalom hazulról segélyezett szószólója mindent elkövet arra nézve, hogy a legbántóbb, s vallásos irányú laphoz nem méltó hangot használva felszínen tartsa e kérdés tárgyalását és oly kihívóan viselkedik, hogy részünkről a hallgatás álláspontunk tarthatatlanságát bizonyítaná.

Az utóbb említett lap néhány újabb számában Nt. Kallassay lelkész úr, számokkal igyekezett bizonyítani, hogy a csatlakozási mozgalom anyagilag sokat jelentő a magyarországi református egyházra nézve. Kallassay tiszteletes úr ugyanily erős hangon vitatkozott a csatlakozási mozgalom ellen a jelenlegi new-yorki esperes úrral évekkor elelőtt, bár elég meggondolt férfiú volt már akkor is, hogy tudja azt, hogy mi a meggyőződése. Amerikai lelkészi pályafutását a német református egyház fennhatósága alatt kezdte meg, annak segélyezésével volt a bridgeporti egyház lelkésze is, annak segélyezésével kezdte meg a pittsburgi templom és paróchia építését és a apittsburgi egyház húsz éves jubileuma alkalmával kiadott Emlékkönyvben világosan megírja, hogy miután sem a Reformed Churchtól, sem pedig a Presbyterian Churchtól további segélyt az egyház nem tudott kapni, elfogadták a hazulról felajánlott segélyt. Az elmúlt hetekben statisztikai adatokkal igyekezett bizonyítani: „Hogy a pénz, mellyel a magyar református egyház az amerikai magyar misszió munkát segíti, nem kidobott pénz, hanem a magyar református egyház javára történő *jövedelmező befektetés*“. Eszembe jut, olvasva e számokat, egy híres angol nyelvtudósnek mellékfokozása, mely szerint az alap fok lie, a közép fok lier, a felső fok Statistics. A felületes vagy beavatatlan olvasó szerint óriási nagy nyereséggel jár a csatlakozás, s a nem csatlakozottak anyagilag óriási veszteséget jelentenek a magyarországi református egyház részére. A figyelmes olvasó azonban utána számol, s a Református Híradóban közölt számadatokat felhasználva, a következő eredményre jut:

A Reformed Churchhoz tartozó egyházak birtokát a cikkíró úr 280,000 dollárra becsüli. A Presbyterian egyházhoz tartozókat 193,000 dollárra. A fenti két szám összege 473,000 dollár, koronákra átszámítva 2.365,000 (két millió háromszázhatvanöt ezer korona) tagadhatatlanul szépen hangzik. (Mióta 15.75 centért adnak 100 koronát, az összeg még nagyobb.) Ez összeg állítólag amerikai kézen van s elveszett a magyarországi református egyház részére. (Bár a bridgeporti egyház a charter szerint teljhatalmúlag rendelkezik a vagyonával, s hogy a többi nem csatlakozott egyházak is rendelkeznek a vagyonukkal, bizonyítanak az eddig becsatlakozott egyházak, melyek az egyházi vagyont is magukkal vitték, s a new-brunswicki egyház is azért vesztette a törvény előtt, mert a csatlakozás fölött döntő gyűlés nem volt szabályszerűen összehívva és vezetve.) Ezzel ellentétben a csatlakozott egyházak keleti egyházmegyéjének vagyona a kimutatás szerint 203,000 dollár, a nyugati egyházmegye birtoka 266,000 dollár. A két egyházmegye vagyona tehát összesen 469,000 dollár, azaz 2.332.785 korona (két millió háromszázharminckétezer hétszáz nyolcvanöt), ha a cikkíró úr nem elejtette volna el a keleti egyházmegye adósságát

levonni, mint azt levonta a nyugati egyházmegyéjénél teher megnevezés alatt. Pedig ha a new-yorki esperesi egyház vagyona 34,000 dollár (a volt 7-ik utcai templom hirdetett értéke) készpénzre váltva 10,000 dollár, (A Ref. Híradó kimutatása szerint) a philadelphiai 10,000 dollár értékűnek feltüntetett, 5500-on vett birtok, melyre az adósság 6500 dollár, (az illető egyház egy nem régi kimutatás szerint, dacára annak, hogy a vételárhoz a hazai konvent 500 dollárral járult) készpénzre váltva adósságot jelent, helye van a gyanúnak, a többi egyházak birtokát is, ha készpénzre akarnók váltani, illetve a birtokon levő adósságot levonnók a becsárból, a kimutatott 203,000 dollár oly arányban lefogyna, mint lefogott a nyugati egyházmegye 266,000 dollárja.

De amiatt a csatlakozott egyházmegyéknél is a becsár nagyobb, mint a birtokba befektetett összeg ugyanez áll a Reformed Church és a Presbyteria, church fennhatósága alá tartozó egyházakra. Több egyház birtokának megbecslésében hízogően magas árt tüntetett fel a cikkíró úr, de hivatalos adatok hiányában az összegeket nem vitathatjuk, azonban szavahihető egyénekkel beszélve arra a következtetésre jutunk, hogy a kimutatott birtok érték a legtöbb esetben 60% vagyon és 40% adósság. Nem esünk messzire az igazságtól egyik irányban sem a fent számításunkban. Az esperes úr cikkében közölt kimutatása szerint a magyarországi református egyház nyeresége a csatlakozott egyházak révén a Keleti egyházmegyéjében 203,000 dollár, a Nyugati egyházmegyéjében 146,000 ..

Összesen 349,170 dollár.

Ez összeget közelebb hozzuk a valódi összeghez, ha a 203,000 dollárból kivonjuk a keleti egyházmegye bevallott adósságát, mely kitesz 57,000 diállart, így a maradvány 292,170 dollár. Ez volna a tiszta anyagi eredménye vagyonban a 10 esztendei csatlakozási munkának.

A közlemény szerint veszteség a nem csatlakozott egyházak birtoka, a magyarországi ref. egyház részére, mely összeg megközelítőleg

A Reformed Church révén 280,000, kivonva ebből 140, azaz 112,000-t, marad 168,000.

A Presbyterian Church révén 193,000, ebből kivonva 40% teher, azaz 77,200-t, marad 115,800, a két egyház valószínű tiszta vagyona tehát 283,800.

A fenti számadás szerint tehát 292,170, azaz kétszázkilenevenkétezer százhetven dollár a csatlakozott egyházak munkálkodásának anyagi eredménye 10 éven keresztül, ennyit jövedelmezett a magyarországi református egyházak részére dollárokból. Tehát „Jövedelmező befektetés“ volt a csatlakozási mozgalom. A nemcsatlakozott egyházak révén a veszteség 283,800.

Ha tiszta nyereség volna s a fenti 292,000 dollár, a csatlakozott egyházak részéről, dícséretes eredményként tüntetnők fel, *de mennyi pénzébe került a hazai egyháznak az amerikai magyar missziók fenntartása.*

10 év alatt hány csatlakozott templom építéséhez járult a konvent 500—500 dollárral? (s e hazulról, a konvent által adományozott 500 dollárok benne vannak a fenti 292,000 dollárban, jóval kisebbé téve azt az összeget a végeredményben). Hány káplán-

tanítónak és utazó lelkésznek fizeti évek óta teljes fizetését a hazai egyház? Mennyi pénzt költött azokra a nyári mindennapos magyar iskolákra, melyekben kevesebb a tanulók száma, mint a nem csatlakozott egyházak iskoláiban? Ha nem alaptalan az információnk, a fentiekre nem kevesebb mint évi 80,000 korona jó ki Amerikába. Templomépítési segély nélkül ez összeg magában évente 16,000 ezer dollár, tíz év alatt 160 ezer dollár. Ha levonjuk ez összeget, melyet készpénzben fizetett ki a hazai konvent, a maradvány 132,170 dollár. Természetesen ez összegben benne vannak azon templomok értéke is, melyek a csatlakozás révén, bár amerikai fennhatóság alatt, amerikai segélyből építették fel, a csatlakozott egyház javára átírták. (Trenton, Phoenixville, Pittsburg, S. Bethlehem, S. River, stb.)

Fogalmat alkothatunk tehát a fentiekből a csatlakozási mozgalom anyagi eredményéről.

Vajjon mennyi erkölcsi eredményt mutathatnak fel azon egyházak, melyek a hazai református egyház védő szárnyai alatt, annak ismert jó nevét használják munkájukban?

A csatlakozott lelkészek 10 évi munkája dacára Kallassay esperes úr kimutatása szerint 35 nem csatlakozott egyház van, mely egyházak 283,800 dollár értéket képviselő birtokkal rendelkeznek, dacára annak, hogy a csatlakozási akció kezdete óta néhány birtokkal együtt csatlakozott. Tekintélyes e szám, különösen ha figyelembe vesszük, hogy a kezdetben segélyező egyházhoz hűségeseeknek milyen bántásokat kellett és kell szenvednie. A „*Ref. Híradó*” egyházi lapból néhány szemelvényt említek fel ízeletül: „A hipocriták, bérencek, haszonlesők, talmi hazafiak”. „Egy-két vállalkozó szellemű hazafi, akinek a vallás is business, a business is vallás”. „Hűtlen magyarok”. (Ref. Híradó, Czukor Mór.) „Itt Amerikában ugyanaz a nép elfogad papjainak minden tanulatlan gyerkőcöt”. „Hazai oklevelet nem ismerőkből, váltóhamisítókból, csizmadiák, bukott katonák, sikasztók, fűszerkereskedők, stb.”. „Hogy az amerikai gyülekezetek, jobban mondva a presbyteriánus és a Reformed Church ellenszenvét kihívta maga ellen a hazai akció, az tisztán csak a Harsányiaknak tudható be, meg azoknak a csizmadiáknak, akik minden áron papokká akartak lenni és magukat a megfélemlített református *atyájak* nyakára hízelték és akik még ma is szegényfoltjai az amerikai gyülekezeteknek.

Ugyanakkor, mikor nekünk, nem csatlakozott lelkészeknek a fentiekkel kedveskednek lelkésztársaink, az alábbiakban tanítják népünket: „Két alternative előtt állunk, a nemzeti megsemmisülés, vagy a nemzeti megdicsőülés vár a magyarra. És akinek nem tölti be egész szívét és lelkét ez a gondolat, aki ezekben az időkben nem érti meg, hogy ha valamikor, úgy most kell egész lelki, egész anyagi erőnk megfeszítésével, minden *választófalat*, ami köztünk van, lebontani, jobban összetartani, egy célért munkálkodni, aki ezt nem teszi, annak hazafiságába legalább is az árulás vádjának egyik köve gurul”. Ugyancsak mily nagy ellentétben áll ezzel a Ref. Híradó szerkesztőjének Kúthy Zoltánnak, Az Am. M. Népszava egy utóbbi számában közölt nyilatkozata, melyben többek között ezt írja: „A Ref. Híradó ugyanis a ref. egyesület hirdetési pénzeért

sohasem mond le elvi álláspontjáról, t. i. a csatlakozási kérdésnek felszinen való tartásáról. A református Híradó különösen is elérte az egyik célját akkor, amikor a nem csatlakozott ellenfelétől, a reformátusok lapjától a ref. egyesület megvonta a hivatalos lapságot. 1915 május u. Dr. Kúthy Zoltán, szerkesztő”.

Ime az erkölcsi eredmény! Ha az egyesületeket, szövetségeket, különféle magyar mozgalmakat figyelemmel kísérünk, hasonló erkölcsi eredménnyel találkozunk. A Ref. egyesület nem növekszik, mert a tisztikarban, s azon kívül a csatlakozási kérdés mindig kísért. Azért, mert a nem csatlakozott reformátusok lapja a hivatalos lap, a csatlakozott egyházak tagjai ki akarnak lépni. (Ref. Híradó, 1915 jan. 31. sz.) Nagy, nemzeti mozgalmakban ref. papokat, s ezek miatt más vallású papokat mellőznek, mert ezek „mindig veszekednek”, magyar magyarra, kálvinista kálvinistára mint ellenségre néz, s mint ellenséget bánt. Erkölcsi eredmény! Avagy lapok, egyesületi vezető emberek tagadhatják-e a fenti állításokat?

Mindezek dacára most, mikor nemzetünk kéré szava áthallatszik ide, csatlakozott. *Nem csatlakozott* egyaránt előjegyez a hadikölcsönre, mindezek dacára nekünk, kigúnyolt nemcsatlakozottaknak szíve épen úgy vérez a harctéren küzdő, vagy a haza védelmében elesett testvérünkért, apánkért, rokonunkért, hő imádságunk épen oly őszinte szívből emelkedik az egek urához, hazánk seregeinek dicsőséges győzedelméért, mindezek dacára egyházi iskoláinkban épen olyan áldozatkészséggel csepegtetjük gyermekeink szívébe a hazaszeretet szent érzését, tanítjuk édesen, lágyan zengő anyanyelvüket beszédben, énekben. És mégis a hazaárulás vádjával illetnek minket, és azok, akik ismerik munkásságunkat, akik felszólalhatnának mellettünk, némán hallgatják e hazafiatlan s vallásos emberre szegyeteljes vádat. Azért, mert nem fogadjuk el a hazai egyház segítő kezét, ha édes szülőházánk fájdalomtól, sok-sok sebtől vérző testének kimerített emlőjéből nem akarjuk tápláltatni hitünket, hanem inkább mint felnőtt, megerősödött gyermekek, nem azért, mert „módot nyújtottak arra, hogy fölös pénzünkkel jó, biztos *üzletet* kössünk a saját hazánkkal” (Ref. Híradó), hanem önzetlen szeretetből sietünk hazánk segítésére. Máskor is hazaárulóknak neveznek minket, de különösen most, elítéljük azt, hogy templomépítés céljaira a new-brunswicki egyház 10,000 dollárt vesz kölcsön s más egyházak is kisebb-nagyobb kölcsönökért folyamodtak vagy folyamodnak, míg a hadviselés céljaira itt kell az államnak hadikölcsönért hirdetni. Míg tehát egyoldalról azt hirdetik, hogy a háború után minden magyar haza vándorol, más oldalról hazai kölcsön pénzen itt új templomokat építenek. A minket segélyező egyházak szeretetét élvezték azok a lelkész urak, akik most mireánk semmi egyébért minden rosszat kiáltanak, s különösen azok a lehangosabbak, akik sem hazai, sem amerikai oklevelet nem ismernek, s akik — nem rónók fel nekik, ha nem minket vádolnának — becsülettel üzletben, különféle módon keresték kenyerüket azelőtt és nem mint lelkészek.

Mi, akik az eredeti álláspontunkhoz ragaszkodunk, hajlandók vagyunk beismerni tévedésünket, hazafiatlanságunkat, ha az amerikai számot tevő

magyar lapok, a nem református vallású egyházak vezető férfiai, hazánk hivatalos képviselői, kik legálább némileg ismerik a nemcsatlakozott református lelkészek munkáit, nyilvánosan kinyilvánítják, hogy szerintök mi olyan munkát végzünk, mely munka káros nemzeti létünkre, s káros a magyarságra. Hogy a mi egyházunk tagjai, akik részt vesznek minden nagyobb magyar mozgalomban, akik vezető szerepre választottak honfitársaik által, nem olyan jó magyarok, s gyermekeik jobban amerikaiasodnak, mint a csatlakozott egyháztagok gyermekei. *Hogy az amerikai polgárlevéllel bíró esperes urak* vezetése alatt álló egyházak sikeresebben visszatartják a tagokat a polgárosodástól, mint a fennhatóságuk alá nem tartozó lelkészek. Hogy a csatlakozott egyházak többet tesznek iskoláikban, hazai segélyezéssel a jövő nemzedék megmentésére, mint mi teszünk hazai segélyezés nélkül. Nyílt szívvel, a nyugodt lélekkel állunk az amerikai és otthon maradt véreink igazságos ítélő szék elé. Ha nem tartanak minket méltóknak arra, hogy létezzünk, ne tőrjenek meg, ha nem szolgáltunk a bántásra, miért engedik, hogy beleegyezésükkel hazaáruolónak, bérenceknek bélyegezzenek.

Nem a gyűlölködés, türelmetlenség vezette e sorok íróját céljában, hanem az, hogy az érdeklődők tisztán lássák a helyzetet, hogy értelmes véleményt tudjon ki-ki alkotni magának erről az amerikai magyarság társadalmi és vallásos életét megmérgező szerencsétlen helyzetről.

Ha a magyarországi egyház vezető férfiai taktikát változtatnának, s a gúnyos, bántó hang, egyes gyülekezetek erőszakos becsatlakoztatása helyett a segélyező egyházak vezetőségével nem türelmetlen, de megértést kereső összeköttetést létesítenének, amely összeköttetésre úgy a Presbyterian, mint a Reformed Church vezetősége kezdettől fogva kész volt, de amely készséget a hazai egyház intéző körei figyelmen kívül hagytak, — valószínű, hogy mint az Ág. Ev. testvéreink, a hazai és az amerikai ev. egyházak közös intézkedése folytán ideális békeségben élnek, és áldásos, sikeres egyházi munkát végeznek, mi magyar reformátusok hasonló békés helyzetbe kerülnénk, egyházunk s az amerikai magyarság előnyére.

Laky Zsigmond.

Egyházkerületünk s a konvent idei 35. sz. határozata.

Egyházkerületi közgyűlésünk a tavaszi ülésezés alkalmával a 92—914. sz. a kelt konventi intézkedés tárgyalása rendjén nyomós okokkal bizonyítva tárta fel az idézett számú konventi határozat célszerűtlen, a lelkészi karra nézve felette káros és sérelmes voltát; ennek alapján kérte a konventtől a nyugdíjintézeti járulékoknak a II-ik félévi kongrua-, illetőleg korpótlekjárandóságokból való levonására vonatkozó határozatnak a mellőzését s az ügyrend sokszor idézett §-a szerint a november hó 1-ső napjára kitűzött terminuson meghagyni a befizetés kötelezettségét.

Hogy egyházkerületünk idei 20-ik számának a határozatában felsorolt, megdönthetetlen érvek s

igazságok a konvent plenumában minő kezelésben részesültek, t. i. száraz referenci előadás recitálta-e a talán neki kellemetlen hangzású súlyos, egymásmellé sorakoztatott indokokat, vagy pedig rokon-szenves, animozitásmentes hangsúlyozás mellett szóról-szóra felolvastatott egyházkerületi közgyűlésünk határozata: azt mi innen nem tudjuk, de azért tegyük fel az utóbbit. Azokat az erős érveket a konventi jegyzőkönyv stilizálása azzal a kifejezéssel próbálja megcáfolni, hogy a kívánt lerovás' elrendelése „a tagokra nézve nem sérelmes“ s így „közvetve a tagok érdekével épen összeegyeztethető“. Bizonyítani akarja ezt az 1903. évi konventi jegyzőkönyv 207. és az 1908. évi szintén konventi jegyzőkönyv 53-ik lapjain közölt miniszteri intézkedésekre való hivatkozással. Mindig szánalommal néztük, mikor valaki — ezúttal a határozati javaslatkészítő — keserves tojástáncot jár a kérdés körül. Mert nézzünk csak a szeme közé annak az 1903. évi konventi jegyzőkönyv 207-ik, továbbá az 1908. évi konventi jegyzőkönyv 53-ik lapján foglalt dokumentumoknak. Az első az utalványozási eljárást tartalmazza s a 9-ik pontban azt mondja, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter megengedi, hogy az országos és egyházmegyei gyámintézeti járulékok a kongruából visszatartassanak, megjegyezvén, hogy a jövedelemkiegészítési összegek kifizetésekor a jár. dékösszegekből csak „az illető utalványozási jélevre esedékes részletek tarthatók vissza“. A második hivatkozás arra vonatkozik, hogy mit válaszolt a vallás- és közoktatásügyi miniszterium az egyetemes konventnek arra a felterjesztésre, amely az 1907. évi 28. sz. konventi határozat IV. pontja értelmében intéztetett a miniszteriumhoz. A felirati szöveget a konventi jegyzőkönyv a mellékletek közt nem tartalmazza, legalább az 1907. évi októberi jegyzőkönyvben nem találjuk azt meg. De annyit a szűk szavú jegyzőkönyvből is sejtünk, hogy a végrehajtó-bizottság a 28—1907. II. 10. sz. a. foglalt végrehajtó-bizottsági iniciatívája, melyet a határozati rész IV. pontja magáévá tett, sejtelmünk szerint, bizonyos lehetetlen kátyúból akarta kiemelni a nyugdíjintézeti járulékok behajtási módozatát. Jól figyelniünk kell ugyanis az 1903. évi konventi jegyzőkönyv 208. lapján olvasható 9-ik szám alatt foglalt rendelkezés intenciójára. A 9-ik pont utolsó mondatában foglalt kijelentés következtében például az 1915 január—júniusi félévre kifizetés alá kerülő lelkészi fizeték-kiegészítő illetményből nem lett volna szabad levonni az előző évben hátralékban maradt járulékokat. Igaz ugyan, hogy a hátralékköveteléseket erre való tekintet nélkül következetesen levonták az egyházmegyéken s ez ellen az eljárás ellen — igen helyesen — tudtunkkal egy lelkész sem tiltakozott legalább a mi egyházkerületünkben. Ám, nem lehetetlen, hogy ebbe a kis kautélába másutt szerettek volna megfogózni. Ezt kell feltennünk, ha az 1907—28. IV. sz. konventi határozat megalkotásának okait fürkésszük. Úgy látszik, hogy az itt általánosságban tartott kérelem a Scilla- és Kharibdis veszedelmét akarta kifogni. Eddig rendén van a dolog, bár, amint már említettük, azért, mert a 9. pont intencióját nem is tartottuk eljárásunk közben szorosán szem előtt s mert ezért semmi különösbb baj nem következett

be : meggyőződésünk szerint ez újabb felterjesztésre, a kérdésben újabb miniszteri határozat provokálására nem volt semmi szükség. Tudtunkkal a 9. pont utolsó mondatának figyelmen kívül hagyásáért egy lelkész sem ment panaszra a miniszterhez s ha ezt mégis megkísérelte volna valaki : a panasz csak a püspök közvetítésével, vagy az ő elkerülése esetén mégis az ő meghallgatásával került volna miniszteri ellátás alá. Az előbbi esetben a limine visszautasíthatta volna a püspök a panaszt, megfelelő atyai dorgatorium kíséretében, az utóbbi esetben bő alkalom lett volna a vallás- és közoktatásügyi minisztert informálni arra nézve, hogy a morozus adós kibúvó ajtót keres a fizetési kötelezettség kijátszására s ebben az esetben nem lehet feltenni a vallás- és közoktatásügyi miniszterről, hogy lábat adott volna a panaszló félnek. Miért foglalkoztunk itt ezeknek a felsorolásával : azonnal megmondjuk.

Mikor a vallás- és közoktatásügyi miniszterium a 25—1908. sz. áprilisi konventi jegyzőkönyvben közölt 144,113—907. sz. a. kelt leiratában megismétli, hogy *nincs kifogása* az ellen, hogy az eljárásra vonatkozó rendelkezés 9. pontjában foglaltak szerint a járulékok a fizetési kiegészítő járandóságokból visszartartassanak, a 9-ik pontra való utalás ellenére is bizonyos elmosódásba bocsátja a 9-ik pont tőlünk feljebb interpretált kautéláját általánosságban tartott kijelentéseivel. Ezek után azt kérdezzük : hol fekszik az alap arra, hogy a konvent az idei 35-ik számú határozatában, válaszul a tiszántúli egyházkerület 20—1915. sz. a. kelt indokolt felterjesztésére, azt mondja ki, hogy a 92—1914. sz. a. kelt konventi határozat intézkedése a tagokra nem sérelmes? Lám, az előadóknak, ezek javaslata alapján a végrehajtó-bizottságnak milyen könnyen sikerült a *zofiz-mával* belevinni a konventet a 35. sz. a. kelt határozat kimondásába ! Mert miért nem sérelmes a határozat? Azért-e, mert a miniszter megengedte a levonást? Tehát formailag szabad a vásár? De hát parancsolta-e azt a miniszter, hogy muszáj levonni? Ime, az erőszakolt belemagyarázás az eljárás jogosultságába. Az intézkedés csak akkor nem volna sérelmes, ha azokat az indokokat, amelyeket a 20—1915. számú egyházkerületi határozat megcáfolatlan igazsággal, megdönthetetlen kifejezéssel felsorolt, a konvent részéről csak egy hajszálnyira is megkísérelte volna gyengíteni. De még csak meg sem kísérelte. Nem, mert a referens uraknak a 92—914. sz. konventi határozat elhírtelenkedett rendelkezéseit, mint saját elméjük szüleményeit, a kétségbeesésig meg kellett minden igazságos támadással szemben védelmezni s ha erre egyéb fegyver közökbé nem kínálkozott, ott volt a zofizma és ott a taktika, az egyházkerületünk indokainak agyonhallgatása, előtérbe nem állítása s szent tartózkodás, sőt nemes borzalom az érvek taglalásától s a gyengítésnek csak a megkísérelésétől is.

Epen nem célunk a hanyag fizetők védelmére kelni. Felszólalásunkból a fizetni vonakodók, a hátralékosok himet eljárásukra ne varrjanak. A köteletségüket nem ismerőket védelmezni nem szoktuk. Mi a tiszántúli egyházkerület 20—915. számú határozatát épen abból a szempontból mérlegeljük, hogy ott kiválóan az eddig is pontos fizetők érdekében történt a jogos felszólalás. Aki tehát látni akarja, elismeri, hogy nem állhat meg a konventnek az az

indokolása, hogy a 92—1914. számú intézkedés sérelmes nem volna. Aki pedig nem akarja : annak ugyan hiába tárjuk elébe a legszentebb igazságot.

Mit mondjunk a másik konventi indokolásra, mely azt mondja, hogy „*a nyugdíjintézet s így közvetve a tagok érdekeivel sem volna összeegyeztethető, hogy a járulékok mindenkor csak az esedékesség évét követő évben folyjanak be?*”

Ki akarja azt, hogy a befizetések mind a következő évekre maradjanak? Ilyet senki se kívánt. Ezt nem akarhatta s nem is akarta a 20—915. sz. egyházkerületi határozat sem. Ez csak arra mutatott rá, hogy a kongrua- és korpótlék folyósítása épen arra az időre esik, mikor a túlnyomó részben mezei gazdálkodással is foglalkozó lelkészeknek legnagyobb szükségök van a pénzre, s amikor az adott viszonyoknál fogva (jól ismerhetik ezeket a viszonyokat mind referens ur) még pénzt teremteni semmiből sem tudnak. Tessék aztán épen a mostani abnormalis gazdasági alakulást tekinteni, aztán legyen lelke bárkinek is azt állítani, hogy a „*tagokra nem sérelmes*” a július havi levonás, sőt hogy az a „*tagok érdekeivel összeegyeztethető*”.

Azok, akik mesterei az ügyek irányításának, ne védekezzenek azzal, hogy a konvent így határozott, a konvent határozata pedig szent és sérthetetlen. Csak egyszer próbálják meg — amint már ajánlottuk is — a nagy befolyású referens urak, hogy más szellemtől eltelve és indítatva kezeljék a lelkészeket érintő kérdéseket : meglássák, nem lesz a dolgok folyása ellen annyi panasz, olyan sok feljajdulás. Mi ugyan jól sejtjük s hatásában sokszor erősen érezzük azt az animozitást, mely bizonyos körökben a lelkesi kar egyetemével szemben nehezen legyőzhető elfogultságban csúcsosodott ki ; de még mindig reméljük, hogy a helyzet megváltozik. Lehet, hogy sorát fogjuk keríteni annak is, hogy reámutassunk azokra az okokra, körülményekre, amelyek velünk, lelkészekkel szemben összejátszottak arra, hogy jogos érdekeink kellő méltánylása holt pontra jutott, s ez a baj jó idő óta következetesen, fokozatosan növekedik.

Tegyükünk még valami észrevételt a 35-ik számú (idei) konventi határozat második bekezdésének a tartalmára is. Csupa nagylelkűség, kijelenti a konvent, hogy ő a kongrua-nyugták esperesi láttamozását nem parancsolta, hanem csak „*kérte*”. De aztán alább mégis azt mondja mintegy válaszul egyházkerületünk 20—915. számú felterjesztésének ide vonatkozó pontjára, hogy „*ezen intézkedés mellözése miatt nem tesz észrevételt*”. Tehát ami előbb csak „*kérelem*” volt, itt már „*intézkedés*” kövesül, amelynek figyelembe nem vételéért nem kapunk ki. A jegyzőkönyv fogalmazója itt is keresi a tisztességes visszavonulás formáját s hisszük, hogy elég boldog annak elhívására, hogy azt meg is találta. Mi nem leszünk egy hiten vele. Mert ha olyan beavatkozást arrogál magának a konvent, mint amelyet itt kísérelt meg : utoljára ott állunk meg, hogy azt is felsőbb hatóságunk, vagyis referensi javaslatra az egyetemes konvent fogja teljes atyáskodással megszabni, hogy ha a jobb fülünk viszket : azt csak a jobb kezünkkel szabad megvakarni. Kár az egyetemes konvent nagy tekintélyét azzal érinteni, hogy ilyen kicsinyes kérdésben is határozat csikartassék ki tőle. Több körül-

tekintés és nagyobb tisztelet egyetemes konventünk iránt az indítványozó uraktól!

Fejezzük be észrevételeinket annak szomorú megállapításával, hogy az egyetemes konvent (mindig bizottsági és referensi javaslatra) egyházkerületünk 20—915. számú felterjesztését kellően nem méltányolta, amivel újabb ok indít bennünket arra, hogy bizonyos körök iránt a bizodalunk hova-tovább gyengüljön.

Egy tanító felhívása Magyarország összes tanítóihoz.

A köbölkúti, esztergommegyei igazgató-tanító, Stampay János, mint hozzánk küldött levelében írja, lelkesülve „Az Est” folyó hó 1-én közzétett felhívásán, mely a háború zivatarra által elpusztított felsőmagyarországi falvaknak társadalmi úton való felépítését tüzte feladatául, *felhívja kartársait, hogy ők is vegyenek részt ebben a leghazafiasabb munkában, ha nem is egy falu, de legalább egy iskola és egy tanítói lak felépítésével*, mert amily magasztos, ép oly messze századokra kiható, a legnagyobb történelmi idöket fennen hirdető eszme az elpusztult ország rész társadalmi úton való felépítésének gondolata.

Igaz, hogy a magyar tanítóság — mint írja — rég kivette és veszi ki részét Magyarország újjáépítésének nagy munkájából, mert hisz évtizedeken át teljesített legszentebb missiójuk most a haretereken termi legértékesebb és legbőségebb gyümölcsét: *a nép fiainak a hazáért való példátlan önfeláldozását, amellyel semmi más eredmény fel nem ér*: amint igaz az is, hogy mindenkori hazaszeretetre lelkesítő szavaiknak mélységét a küzdő seregek élén *ők is most igazolják*, s most mutatják be, miként kell a hazáért meghalni; valamint tény az is, hogy a tanítók veteránjai és a tanítónők a háború kezdete óta vetélkedve vesznek részt minden mozgalomban, amelyek győzelmeinket előbbre segítik, mégis a mostan megindult mozgalom olyan, amelyből hiányozni senkinek nem lehet, nem szabad. S ha minden tanító és tanítónő csak egy koronával, vagy csak 50 fillérrel járul hozzá, akkor is tízezer korona jön össze s felépülhet a magyar tanítóság iskolaháza és tanítói laka, melynek márványtáblájára e szavak volnának vésendők: *„Községi iskola. Építette a magyar tanítóság. 1914—1915.* De aztán ez az egy-két szó mindent megmagyarázna.

Felkéri tehát kartársait, hogy e sorok olvasása után nyomban ki-ki küldje be adományát a „Néptanítók Lapja” adománygyűjtő hivatali főnökéhez (*Preszler Antal segédhivatali főigazgató úrhoz, Budapest, V., Holdutca 16.*), aki azokat készséggel fogadja, nyilvánosan nyugtatja és gondoskodni fog arról, hogy a kívánt épületek fölemeltesse.

Kéri végül kartársait, hogy e célra ne gyűjtsenek, hanem mindenki a saját kemény fillérjeiből áldozzon, hogy annál szilárdabban álljanak a szent falak s hogy legalább egy ezredéven át hirdethessék a mostani magyar tanítóság lángoló hazaszeretét és lelkesedését.

Lelkes felhívását e szavakkal zárja be: „A tette fel kedves Kartársaim! Valósítsuk meg minél hamarabb minden igyekezetünkkel e szent ígéket: *Lesz még egyszer ünnep e világon!* Legyen is mielőbb!”

Végül jelzi, hogy énekes könyvének szerény jövedelméből a XX-ik kiadás emlékéül 50 koronát küldött be a magyar tanítók iskolaházának alapkövére.

IRODALOM.

— **A magyarországi prot. egyházak története.** Irta: dr. Balogh Ferenc. Ennek a könyvnek, melyet kollégiumunk nagyérdemű professzora tankönyv gyanánt a középiskolák VIII. o. számára írt, most 2-ik kiadása jelent meg S. Szabó József átdolgozásában. Ezt az átdolgozást szükségessé tette a könyv nagy terjedelme, továbbá az, hogy első kiadása (1905) óta több új egyháztörténeti adatok kerültek napfényre. A 2-ik kiadás jóval rövidebb az elsőnél (az első 167, második 130 l., 8° r.); ritkább sorokkal és nagyobb betűkkel nyomtatott, amely iskolai használhatóságát fokozza. Az áttekinthetőség szempontjából beosztásában is történt némi változás. A végén függelékben a főbb vallásügyi törvények, confessiók és canonok vannak összeállítva. Ez a második kiadása a gyakorlati célnak mindenestre inkább megfelel. Kapható a tiszántúli kerület főbizományosánál, a Hegedűs és Sándor cégnél Debrecenben.

— **Előfizetési felhívás.** A világháború — fájdalom, — egyre tart, sőt a hitszegő briganti nemzet miatt újabb fázisnak indult s bár a mieink fegyverét mindenütt diadal koszorúzza, ki tudja, mikor ér véget a nagy világfelfordulás? Ezt felgondolva és szemügyre véve azt, hogy a gregárius papoknak folyton alkalmazkodniok kell az időkhöz és azok uralkodó hangulatához; de meg azt is, hogy a gregárius papokat száz- és ezerfelé vonják a mindennapi élet követelményei, kiváltképpen most és jó segítség, ha az igen sokszor fizikai idővel s megfelelő lelki diszpozícióval nem rendelkezőknek közvetlen közelükben funkciójuknak megfelelő papi dolgozatok is vannak: elhatároztam, hogy *Imádságok, templomi használatra* cím alatt kiadok a háborús idők folyamán írott imádságaimból egy kötetet. Lesz benne 18 hétköznapi, 60 vasárnap reggeli, 26 vasárnap délutáni, 2 újévi, 2 úrvaesora osztáskori, 2 virágvasárnap, 2 nagypénteki, 2 husvét, 2 áldozócsütörtöki, 2 pün-

kösti, 4 adventi, 2 karácsonyi, 1 márc. 15-iki, 1 október 6-iki, 2 ó-év utolsó napi s 6 különböző esetre való halotti ima. A kötetet a Hoffmann és Kronovitz debreceni jóhírű cég állítja ki. A kötet ára előfizetőknek fűzve: 4 K, kötve: 5 K 50 f. Bolti ára magasabb lesz. A tisztajövedelem felerészét a Kálvineumnak, másik felerészét a debreceni diakonissza intézet hadi kórházának adom. Nem ígérek s nem adhatok „nonum prematur in annis“-t. A kereső egyet azonban mindenesetre meg fog találni kötetemben: *a bizodalmasan imádkozó, igaz magyar keresztyén lelket*. Aki ezenkívül többre vágyik, kereskedjék másutt. Előfizetéseket szívesen kér és fogad Nagyrábé (Bihar megye), 1915 augusztus hó. *F. Varga Lajos* református lelkész. — Melegen ajánljuk ezen költői lélekkel megírott imádságokat a lelkészek s általában a művelt közönség figyelmébe.

— **Könyvismertetés.** Őszi beszédek és imák. Őszi termés. Háborús idők. IV. füzet. Irtá: Szentkirályi Károly garbolci lelkész. A háborús időszak egész kis irodalmat teremtett az igehirdetésben is, amint ezt a Hegedűs és Sándor debreceni könyvkereskedő cég által a napokban kiadott háborús könyvjegyzék mutatja. Részint gyűjteményes füzetek (dr. Lencz), részint kisebb magánmunkák egész seregét hozta létre a háborús időszak. Haypál, Csiky, Uray, Vásárhelyi, Harsányi, Jánosi versenyezve adják közre ilyen tárgyú munkáikat. Az egyházi lapokban is széltere jelennek meg háborús beszédek. (Bokros, Bokor stb.) S ez nálunk — hol az istenisztelet legfőbb alkotórésze az igehirdetés — nem is lehet másként. Nekünk foglalkoznunk kell híveink mai lelki állapotával s adni kell nekik a lelki „mindennapi kenyeret“. Ez pedig ma csak úgy lehet igazán tápláló, ha a harcmezőről hozzuk, vagy a harcmezőre küldjük azt. „A jó alkalmat áron is megvegyétek“. Ezen a téren feltűnik nagy termékenységgel Szentkirályi. Szerző a tavasz óta a negyedik ilyen kötetet adja ki a maga munkáiból. Ime még a forró nyári kánikulában vagyunk, már Szentkirályi jó előre, készen adja az „őszi termést“ egy 110 oldalas füzetet: egy heti őszi köznapi imákkal, három őszi, egy közönséges egyházi beszéddel, október 6-iki, reformációi imával, háborúban megsebesült s itthon meghalt katona feletti halotti imával. Szóval a legnagyobb gondossággal és előrelátással összeállított alkalmi füzet ez is. Minden van ebben, ami csak őszi kell. Ő, mint a jó gazdaasszony, elkészíti a jó menüt; vagy mint a jó kertész feltalálja, bemutatja „őszi termés“-éből a jobbnál-jobb gyümölcsöt. És pedig egyáltalán nem valami elsiertett sablonos munkáról van szó. Itt nem alkalmazható, hogy „hamar munka ritkán jó“; sőt inkább az a másik mondás: „gyakorlat szüli a mestert“. Szentkirályinak ez a fürete épen olyan, mint

az első, sőt még alaposabb. Szentkirályinak a nagy háború valósággal jó alkalom az írásra, a hazafias dolgok írására. Hiszen írni irt ő azelőtt is, meg írni fog azután is. Naponta 4—5 tollat ront el s 10—15,000 betűt vét. Ha most hozzávesszük ezekhez, hogy Szentkirályi valóságos történettudós; valóságos Tóth Béla tudással ismeri Graczat, meg a többit (v. ö. Napról-napra): nem csoda, ha e szép tudásból származó hazaszeretet párosulva írási szorgalmával: valóságos utánozhatatlan dolgokat produkál. Úgy, hogy bátran ajánlhatom e téren munkálkodó társainknak, hogy ne fárasszák magukat, bízzák ezt a dolgot a mesterre: Szentkirályira, majd elvégzi ő azt; vele úgy sem versenyezhet közülünk senki.

E füzetben levő imáiban is, mint az előbbieken, kifogyhatatlan változatban szövi be a háborús állapotokat s lát bele most az itthon levők aggódó szívébe, majd a táborban küzdők lelkiállapotába. Miért ad 1—2 egyházi beszédet is? ez a kérdés merül fel. Felelet, azért, mert ezek a beszédek is kiválóan háborúsak, a mai helyzetbe illők. Nem a fiókból régebről előrántott füzetöltő valamik, hanem teljesen a mai viszonyokra vonatkozó alkalmi új dolgok. Langoló hazaszeretet, ügyünk igazságába, szentségébe vetett hit, a küzdő hősök munkájának meg-, sőt nagyrabecsülése hatják át e beszédek. Pl. ad egy beszédet „A te nevedet megőrizzed“ címmel. Azt írja alá: közönséges. Az ám, de milyen közönséges? Történelmi példákkal fejti ki, hogy miként őrizte meg nevét 1849-ben Szerday János kapitány a sztrechnői tetőn 72 honvéddel? Így kell megőrizni szerinte nevünket nekünk, vagy a mai küzdőknek is. Ilyenek hát ezek az adott egyházi beszédek; ilyenek az ősziak is. Ez az idő Szentkirályiban megtalálta a maga íróját. Használjuk tehát ezt a készen szánkba adott háborús eledelt. Tápláljuk vele híveinket is. Szerezzük meg azt mindnyájan, hogy a buzgó kiadó Kovács Gyula kárt ne szenvedjen. Azzal zárom ismeretésemet, hogy bármily szépek is a Szentkirályi munkái: azt óhajtanám, hogy nem lenne szükség téli füzetre; ha a békekötésre való beszédet írná meg! Textusnak ajánlom: I. Móz. 8, 11-et. (T.)

KÜLÖNFÉLÉK.

— **A király születésnapja Debrecenben.** A király születésnapját az idén is a hagyományos örömteljes lelkesedéssel ünnepelte meg Debrecen város közönsége. A mostani születésnapj évforduló ünnepe az esztendő óta dúló háború véres vihara közepette virradt reánk. Ebben a történelmi, diadalmármoros időben még fenségesebbé magasztosult számunkra ős királyunk 85-ik születésnapjának ünnepe, amely egy közös, szent érzés-

ben dobantja feléje a magyar nemzet szívét, amely tele van iránta jóssággal és hűséges szeretettel.

Megható szép bevezetője volt a születésnap ünnepnek az a zenes takarodó, amelyet a 36. gyalogezred zenekara ünnepestéjén adott. A katonaság színes lampionok alatt vonult fel a zenekarral a városháza elé, ahol nagyszámú közönség gyűlt össze pár pillanat alatt. A zenekar eljátszotta a Gotterhaltet és a magyar Hymnust, melynek főséges melódiai átmelengették a szíveket, melyekből harsogva lobbant ki a szeretettől forró lelkesedés:

— Eljen a király!

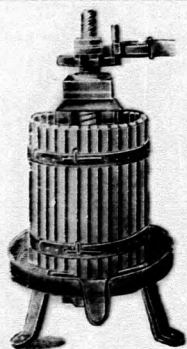
Ezzel a gyönyörű felkiáltással volt tele a hűvös augusztusi este mindenfelé, amerre a lampionos menet elvonult a főbb útvonalakon.

Szerdán reggel nagy ébresztőt adott a katonai zenekar. A templomokban hálaadó istentiszteleteket tartottak. A reformátusok Nagytemplomában reggel 8, a római katolikusok templomában 9, a görög katolikusok templomában fél 10, az ág. evangélikusok templomában 10, az izraeliták Deák Ferenc-utcai templomában fél 11 és végül a Pásti-utcai izr. templomban 11 órakor kezdődött a hálaadó istentisztelet, amelyeken a katonai tisztikar és a legénység is résztvett. Megható volt a történelmi nevezetességű nagytemplomban az istentisztelet, amelyen a városi dalárda énekelte a király himnust. A közönség éneke után dr. Baltazár Dezső püspök tartotta lapunk más helyén közölt, eszmékben gazdag, szép imáját. Végül a közönség énekelte el a himnust.

— **A magyar bibliatársulat** ügye nagyon lassan indul, amint az „Evangelikus Lap” folyó évi 33. számában írja. A ref. lapok közül a Debreceni Prot. Lap emlékezett meg egy pár elismerő szóval a mozgalomról, anélkül azonban, hogy a bekapcsolódásnak szükségét érezte és a konkrét indítványt közölte volna. Sokkal energikusabban felkarolta az ügyet Hoffmann Károly gölniebanjai lelkész, ki az „Evang. Glaubensbote für die Zips” c. gyülekezeti lapban egy felhívást tett közzé, melyben lelkészek, tanítók, felügyelők s hívek

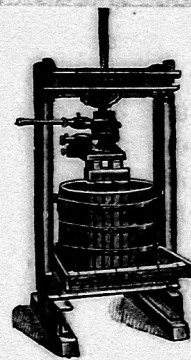
figyelmét és támogatását kéri a magyar bibliatársulat részére. A „Harangszóban” is jelent meg a magyar bibliáról egy cikk Mészáros István kemeneshögyészi lelkésztől, ki a magyar evang. nép megmozdulását sürgeti a bibliáért. A követelésekben, a feladat meglátásában egyek vagyunk. Most már csak az a kérdés, hogy lesz-e ezeknek a felajdulásoknak visszhangjuk és ki csatlakozik a mozgalomhoz? A nép, a tanítók, a lelkészek és a felügyelők, egyházunk minden rendű és rangú tagjai, sőt egyházunkon kívül azok, akik a magyar biblia kérdését némileg becsületbeli dolognak tartják, mit szólnak, nem: mit tesznek ezekre a felhívásokra?!... Mi is várjuk a jelentkezéseket!

— **Korpótlék folyósítás és nyugdíj-járulék.** A konvent idei 31. számú határozata VII. 2. sz. alatt a praepositóban azon a bajon kíván segíteni, hogy a korpótlékok bejelentése ügyrendszerű időben (januárban) történjék meg s ezt azzal óhajtja elérni, hogy az egyházkerületeket felhívja, hogy a korpótléknak első ízben való kiutalásáról az esperesi hivatal értesíttessék. Mi azt hisszük, hogy ezzel nem lesz megoldva a kérdés; az „ügyrendszerű” (januári) bejelentés ezért még sem történhetik meg, mert hiszen új korpótlékokat a vallás-és közoktatásügyi minisztérium időközben is állapít meg, januártól egész júniusig s a 2-ik félévben júliustól decemberig végig. És ha a püspöki hivatalhoz a megállapításról szóló miniszteri leirat megérkezik: erről a püspöki hivatal menten értesíti az esperesi hivatal útján az érdekelt lelkészt. Így tehát az esperesnek mindenkor van tudomása az új korpótlék engedélyezéséről. Egyéb itt a baj. Az t. i., hogy az egyházmegyei nyugdíjintézeti bizottság sokszor megállapítja az olyan korpótlék után fizetendő nyugdíj-járulékot is, amely még csak az esperesi hivatal megállapításának stádiumában áll, holott ettől a miniszteri megállapításig s még inkább a korpótlék kifizetéséig sok idő telik el. Volt eset reá, hogy a végrehajtó-bizottság a vett jelentés következtében ki is rótt a járulékot, behajtását is elrendelte, holott a lelkész a végleges miniszteri megállapításról másokkal egyetemben semmit se tudott s pénzéhez is csak hosszú idő, néha

≈ **URSUS** ≈

borsajtó a jelenkor legtökéletesebb kézi sajtója, a csavar acélgolyós csapágyon forog s ezáltal könnyen a legnagyobb nyomás érhető el. A kosár kifordítható s így a törköly emelés nélkül egydarabban esik ki. A must vasrészekkel nem érintkezik, miáltal a bor megfeketedése ki van zárva. Árjegyzék kívánatra bérmentve küldetik

Tóth Gyula vaskereskedő Debrecen Városház sarkán.

egy félév elteltével, esetleg egy következő új év folyamában juthatott, mert a fedezet akkor került folyósítás alá. Nem tudjuk hát összeegyeztetni az ügy menetét az „ügyrendszerúséggel“, mely alatt a zárójelbe tett magyarázat szerint január hava értendő. Hogyan lehetett volna a folyó év január havában bejelenteni azt a korpótlékot, amelyet tegyük fel, július elején állapítottak meg már azon év január hava 1-ső napjától kezdődő folyósítással? A konventi határozat ellenére az elkésés jövőre is be fog következni és erről bizony senki sem tehet.

— **A nyolcvanéves unitárius püspök.** A komoly időkhöz illő csendben ülte meg Kolozsvárott *Ferenc József* unitárius püspök nyolcvanadik születésnapját. Sokan keresték fel üdvözlétükkel, köztük gróf Bethlen Ödön főispán-kormánybiztos, dr. Haller Gusztáv polgármester vezetésével küldöttségileg a város tanácsa, a református egyház nevében Kenessey Béla püspök, az ág. h. ev. egyház nevében Fábri Viktor lelkész, az unitárius egyház nevében Fekete Gábor titkos tanácsos, főgondnok vezetésével az egyházi tanácsosok testületileg. Számosan üdvözölték a főpapot az ország minden részéből. Meleghangú üdvözlő táviratot küldött *Jankovich* Béla kultuszminiszter. Tiszta szívből kívánunk mi is számos éveket a kiváló férfiúnak!

— **Az önkéntes betegápoló lelkészek** odaadó, fáradhatatlan munkásságát elismerő kedves meleg ünnepeltetés folyt le f. hó 6-án délben a debreceni betegnyugvó állomáson. hol Futó András tépei lelkésztársunk, az önkéntes betegápoló lelkészek csoportjának seniora teljesíti fontos szolgálatát. Ugyanis ez alkalommal a debreceni megfigyelő állomáshoz beosztott és a betegnyugvónál szolgálatot teljesített tisztek kedves és értékes ajándékkal lepték meg Futó barátunkat. Mintegy tíz tisztből álló csoport nyújtotta át az emléktárgyat dr. Bakonyi Samu és dr. Ráth Endre orsz. gyűlési képviselők, népfölkelő főhadnagyok vezetésével. Komoly, megilletődött beszéddel emlékezett meg dr. Bakonyi Samu az önkéntes betegápoló lelkészek áldozatos, magasztos munkájáról, melyből Futó András nagy odaadással veszi ki részét. Az ünnepelt lelkésztársunk meghatottan mondott köszönetet a kitüntetésért, melyet nem keresett, nem várt, de amennyire — mi mondhatjuk — magát nagyon is érdemessé tette. Mi is őszinte szívvel veszünk részt az ő örömeiben s kívánunk úgy az ő számára, mint többi lelkes társainak számára további buzgó kitartást!

— **Hősi halált halt gimn. tanár.** A Hajduböszörményi ref. Boeskey főgimnázium igazgatótanácsa és tanári kara mély fájdalommal, a veszteség lesújtó érzésével tudatja, hogy Gál Jenő főgimnáziumi rendes tanár, a 62-ik gyalogezred önkéntes-szakaszvezetője, életének 35-ik, helyben eltöltött tanári szolgálatának 3-ik évében folyó évi május hó 7-én, Galiciában a Brzostek mellett vívott ütközetben hazájáért hősi halált halt. Benne fájó, de büszke emlékezettel tanári testületünk harmadik hősét siratjuk, kiket rövid félév alatt a dúló vérzivatar körünkől elragadt. Leroskadtt teteme Galicia véraztatta földjében, bajtársaival közös sirban pihen, hősi tette példányképe marad az áldozatkész honszeretnek, emléke él és munkál a késő utódok szívében. Hajduböszörmény, 1915 július hó 20. Áldás poraira!

— **Ünnepély a Katona-Otthonban.** A Katona Otthon vezetősége lélekemelő ünnepség keretében vendégelte meg a honvéd menetzászlóaljat a tisztikarral együtt, a király születése napján, folyó hó 18-án. A Rákóczi-induló mellett gördült fel a függöny, amely a királynak művészi izléssel díszített képét fődte Vilmos császár képmásával. Az ünnepi beszédet Lencz Géza dr. egyetemi tanár tartotta és helyettesítette Ferenczy Gyula drt, az Otthon igazgatóját, aki most a königgrätzi Katona-Otthon alapját rakja le a 39-es katonák részére. Az ünnepség fényét emelte Domahidy Elemér főispán, Márk Endre udvari tanácsos, polgármester, Okolicsányi Károly es. és kir. kamarás vezérőrnagy, hegyközszenzimrei Wolff János ezredes, Kardos Albert dr. főreáliskolai igazgató és a többi polgári és katonai előkelőségek jelenléte. A menetszázadok megvendéglése a késő esti órákba benyúlt. Penyigey kapitány a zászlók átadása alkalmával rövid, katonás tószttal el-tette a hármas honvédeket, mint a 39-esek testvérbajtársaikat.

— **A debreceni ref. főiskola Akadémiai Internátusa** f. évben is megnyílik, ahol is 140, 280, 480, 600, 700 koronás helyek vannak. Az ifjak gondos ellátásban és felügyeletben részesülnek. A vezetést és felügyeletet egy bentlakó akadémiai tanár gyakorolja. Az intézet felszerelése a legmodernebb; melegvíz fűtéssel, gáz- és villanyvilágítással, vízvezetékekkel, fürdőkkel, társalgó és fogadó helyiségekkel van ellátva. Kérvényeket elfogad Debrecenben (ref. kollégium) az Akadémiai Internátus igazgatósága.

— **Iskolai értesítés.** A kecskeméti református főgimnáziumban az 1915—1916. iskolai évre a beiratások szeptember 1—8. napjain mennek végbe, és pedig 1—4.

Költségvetést díjmentesen készít.

BARTHA ISTVÁN

A magyar államnak és a vármegyének állandó vállalkozója.

kövező-mester és útépítési vállalkozó Debrecen, Kossuth-utca 35-ik szám alatt.

Városoknak és községeknek készít gyalogjárdákat faragott kővel, téglával, kocsí-utakat mindenféle kivitelben, — úgyszintén átrakásokat is jutányosan elvállal. +++ Telefon-857.

napjain a helybeli, 6—8. napjain a vidéki tanulók beírása; mindenkor délelőtt 8—12-ig. Egyidejűleg értesítetnek az érdeklődő szülők, hogy a tápintezeti díj — a rendkívüli drágaságra tekintettel — havi 36 koronában állapított meg; úgy azonban, hogy — *valamely alapítványból esetleg nyerendő összegben felül* — minden általános jeles előmenetelű tanuló havi 5 (öt), minden általános jó előmenetelű havi 4 (négy), elégséges előmenetelű tanuló havi 3 (három) korona díj elengedésben részesül. Az Igazgatóság.

— **Halálozás.** Vettük a következő gyászjelentést: Megszomorodott szívvel, de Isten akaratán való megnyugvással tudatjuk, hogy a legjobb férj, jó édes apa, szerető testvér, vő, sógor és jó rokon, kúnói Kollonay László jánki körjegyző, a fehérgyarmati járási jegyzői egyesület elnöke, életének 55-ik, boldog házasságának 28-ik évében hosszas és kínos szenvedés után folyó évi augusztus hó 11-én délután 5 órakor elhunyt. Kedves halottunk porrészeit folyó hó 13-án délután 4 órakor fogjuk a református egyház szertartása szerint a majtisi református temetőbe örök nyugalomra helyezni. Áldás és békesség óvja síri álmát! Jánk, 1915 augusztus hó 12. Bánatos özvegye: özv. Kollonay Lászlóné szül. Hegyemegi Kiss Juliánna. Gyermekai: László kömörői s. lelkész, Endre szepesváraljai m. kir. járási állatorvos, tart. állatorvos az északi harctéren, Zoltán tanárjelölt, tart. hadnagy a délnyugati harctéren. Testvérei: özv. Mórítz Károlyné szül. Kollonay Lila és családja, Nyíri Gyuláné szül. Kollonay Laura és családja, Kollonay Dániel és családja. Anyósa: özv. Hegyemegi Kiss Áronné. Sógornői: özv. dr. Hegyemegi Kiss Áronné és családja, özv. Hegyemegi Kiss Kálmánné, Lévy Lajos és családja, Adorján Zoltán és neje, Osváth Pál és családja, Dr. H. Kiss Pál és családja, Bányai Imre és családja. Csendes nyugalmat kívánunk mi is az ároni családhoz tartozó, széles körben tisztelt és becsült elhunytak!

— **Genf és Sárospatak.** *Rohoska József* főiskolai rektor felhívta *Choisy Jenőnek*, a genfi egyetem theol. dékánjának figyelmét a főiskolánkban fenálló *Kalvin-alapítványra* s egyúttal kifejezést adott a genfiak iránt e zivataros időkben is érzett testvéri indulatunknak. Levelére *Choisy úrtól* a következő válasz érkezett: „Genf, 1915. aug. 2. Rektor úr! Köszönettel ismerem el július 21-én kelt becses levelének vételét. Biztosítom önt felőle, hogy mi nem felejtjük el Genfben magyarországi barátainkat. Nem fogom elmulasztani, hogy kartársaim és theológus ifjaink figyelmét föl nem hívjam arra, hogy az önök főiskolájában van egy ingyenes tápintezeti hely egy hallgató számára, de nyilvánvaló, hogy ez évben egy pályázó sem fog jelentkezni e jótéteményes hely élvezésére. Mi is mondjuk és kívánjuk már: *Post tenebras lux!* Fogadja tisztelem s szíves baráti üdvözetem kifejezését. *Choisy Jenő* dékán.”

— **Meghívás.** Magyarizsére (Zemplén megye) egyhangú meghívással Szondy István ibrányi segédlelkész választott lelkésszé. Nevezett ifjú lelkész Kollégiumunk derék, szorgalmas, rokonszenves növendéke volt, a múlt évben tette csak a második lelkészképesítő vizsgálatot. — Istennek áldása legyen munkálkodásán!

— **Termény készleteknek, takarmányneműeknek** úgy rövid tartamra, mint általán (pausz) biztosítás keretében *tűz ellen való biztosítására ajánljuk* a főt, és mélt. egyházkerülettel szerződéses, viszonyban levő *Foncière, pesti biztosító intézet debreceni főügynökségét*. Lelkészeknek, tanítóknak, egyházi alkalmazottaknak, presbytereknek külön engedményt nyújt.

— **Veszteségeink az 1913. évben.** Az elmúlt hetekben megjelent 1913. évi magyar statisztikai Évkönyv alapján következőképen állapítható meg a hazai protestantizmus 1913. évi nyereség- és veszteség számlája.

Az ág. hitv. evangelikus egyház vesztesége a gyermekek vallására vonatkozó megegyezéseknél 2625; az 1896-tól 1913-ig Magyarországon és Horvát-Szlavonországokban e címen összes vesztesége: 43845. Attéréseknél 1913. évben nyeresége 122; az 1896-tól 1913-ig összes vesztesége az attéréseknél: 4743. A felekezetből való kilépés folytán a visszatértek levonásával, vesztesége 1913-ban 152 és 1896-tól 1913-ig összes vesztesége e címen: 2698. Kivándorlás folytán 1913. évben a visszavándoroltak levonásával vesztesége: 5769.

A református egyház vesztesége a gyermekek vallására vonatkozó megegyezéseknél: 675; az 1896-tól 1913-ig az egész birodalomban ezen a címen az összes vesztesége: 38245. Attéréseknél 1913-ban vesztesége: 327; az 1896-tól 1913-ig összes vesztesége az attéréseknél 8735. A felekezetekből való kilépés folytán vesztesége 1913-ban 248; az 1896-tól 1913-ig a visszatértek levonásával az egész birodalomban vesztesége: 3443. Kivándorlás folytán, a visszavándoroltak levonásával vesztesége 1913-ban: 6972. Az összes felekezetekből az 1896-tól 1913-ig 30,440 egyén lett felekezetnélkülivé; ezekből 2203 visszatért a törvényesen elismert felekezetek valamelyikébe. Mondhatnók 18 év alatt nem nagy összeg és mégis jelentékeny szám. Az ajtó ki van nyitva, szabad a ki- és belépés; ám ki tudja, a jövőben hányan hagyják el keresztyén vallásukat s lesznek felekezeten kívüliekké?

Ne gondoljuk, hogy mindazok, akik a jelen dúló háborúból családi otthonukba egykor visszatérnek, kegyes keresztyénekké is lesznek. Aligha! Igen, akik a lövészárkokból, a súlyos kórházakból szerencsésen hazakerülnek, azok bizonyára buzgó keresztyénekké válnak, ámde a lövészárkok mögött, a biztos lőtávolságban, a megszállott területeken, az egyes veszteséglő helyeken, mily erkölcsi élet folyik, mily vallás-erkölcsi hatások kerülnek majd onnét haza, annak a jövő a megmondhatója!

A jelen nehéz viszonyok között is, hol kölcsönösen minden felekezetnek még nagyobb veszteségeiről lesz szó, érdemes ezért azon veszteségi számok fölött és egyháztársadalmi szempontból gondolkodni.

Kassa.

Homola István, ev. lelkész.

Foncière, Pesti biztosító-intézet

Alapított 1864-ben.

Központi székhely: Budapest, V., Sas-utca 10. sz.

Készpénzben befizetett részvénytőke	4.000,000 korona
A nyereség és díjtartalékok az évi díjbe- vételekkel együtt mintegy	70.075,300 koronára,
az intézet összes biztosítéka tehát mintegy	74.075,300 koronára
rúgnak.	
50 évi fennállása óta kártérítések fejében fizetett az intézet:	
az elemi kárbiztosítási ágazatokban	278.818,768 kor.
az életbiztosítási ágazatban	43.972,292 kor.
a baleset és szavatossági biztosítási ágaza- tokban	5.487,624 kor.
	összesen 328.278,684 koronát.

Az intézet működési tere kiterjed a következő biztosítási ágazatokra.

1. Élet-, járadék-, kiházasítási-, katonai szolgálat-esetére való biztosítás.
2. Tűz-, villámcsapás- és robbanás által okozott károk elleni biztosítás.
3. Betöréses lopás elleni biztosítás.
4. A törvényes szavatosság következtében beálló kötelezettségek elleni biztosítás.
5. Tükrövegekben eshető töréskárok elleni biztosítás.
6. Az emberi testet érhető balesetek elleni biztosítás, (utazási, élethossziglani vasúti balesetbiztosítás).
7. Szállítványozási (tengeri-, szárazföldi- és folyamszállítványozási) károk elleni biztosítás.
8. Jégverés okozta károk elleni biztosítás.

Olesó díjak! Tisztán magyar intézet! Előnyös feltételek

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: dr. Veress István, dr. Varga Zsigmond

Pályázat tanári állásra.

A debreceni református főgimnáziumban a szaktanár hadbavonulása miatt a természetrajz tanítására az 1915—16. tanévre tanárt keresünk, aki a főgimnáziumban adandó heti 9 órán kívül a református leánygimnáziumban is tanítaná a természetrajzot heti 6 órán; azonban szükség esetében legfőlebb heti 20 óráig más rokon tárgy tanításával is megbízható. Évi fizetés a két intézettől együttvéve 2000 korona. Az állást szeptember elején kell elfoglalni. A pályázati kérvényt mennél előbb a főgimnázium igazgatóságához kell küldeni és fel kell szerelni a következő okmányokkal: keresztlevél, a végzett tanulmányokra és a képesítésre vonatkozó okmányok, az eddigi alkalmazásról, a pályázó katonai viszonyáról szóló bizonyítványok és közhatósági orvosi bizonyítvány a pályázónak a tanári pályára alkalmas voltáról.

Debrecen, 1915 augusztus hó 20-án.

Karai Sándor,
igazgató.

Pályázat.

A kisújszállási ref. főgimnázium igazgatótanácsa pályázatot hirdet egy *természetrajz-földrajz* szakos helyettes tanári állásra. A tanszék, mely halálozás folytán üresedett meg, rendes s csak az 1915—16. tanévre töltetik be helyettesül.

Pályázhatnak ref. vallású okleveles vagy szak- és alapvizsgás tanárjelöltek, akik a Nagymélt. Vallás- és Közoktatásügyi miniszter úrhoz címzett (mert a tanszék állami kinevezés alá tartozik) kérvényüket 1915 szept. 6-ig küldjék be *alantírt igazgatótanács Elnökséghez*.

Évi javadalom 2000 korona; az állás elfoglalandó szept. 15.

Kisújszállás, 1915 aug. 14.

Török Imre,

ref. lelkész, igazgatótanács
elnök.

Pályázat.

A vámospécsi református egyház halálozás folytán megüresedett tanítói állásra pályázatot hirdet.

Fizetés: 1. 860 korona az egyház pénztárából havi előleges részletekben. 2. 13 kat. hold 400 négyszögöl szántó föld hasznobérértéke 265 kor. 3. 7 kat. hold kaszáló hasznobérértéke 135 kor. 4. 1030 négyszögöl szőlőföld 10 kor. 5. 800 négyszögöl kenderföld 10 kor. 6. 8 köbméter kemény-tüzifa beszállítva 72 kor. 7. Természetbeni lakás kerttel. (Természetben lakást csak 1915. dec. 1-től kap, addig lakbért.) 8. A fizetés a működési évek szerint az állam pénztárából lesz kiegészítve.

Kötelesség: A IV—VI. leányosztályok kerületi tanterv szerinti vezetése. Konfirmándusok tanítása. Akadályoztatás esetén lelkész és orgonista kántor helyettesítése, miért csakis kántori képesítéssel bíró tanítók pályázhatnak. A pályázók felkéretnek a személyes megjelenésre.

A földek adóját, vízlecsapolási költségét és a csősz bérét az egyház fizeti.

Kérvényhez csatolandók: keresztlevél, oklevél, időrendben esperesileg megerősített szolgálati bizonyítvány, legújabb keletű orvosi bizonyítvány. Pályázati okmányok 1915. év szeptember 4-ig alulírottához küldendők. A választás szeptember 5-én lesz. Az állás azonnal elfoglalandó. Csak teljesen fölszerelt kérvények fogadtnak el.

Vámospécs, 1915 augusztus 15.

Bartha Dezső,

ref. lelkész

Pályázati hirdetés.

A nyirgyulai ref. egyház pályázatot hirdet helyettes kántor-tanítói állásra. Fizetése 85 kor. havonként és lakás. Nők is pályázhatnak aug. 28-ig. Allás szept. 1-én elfoglalandó. Posta helyben.

Pataky László,
ref. lelkész.

Pályázat.

A mezőtúri ref. főgimnázium fentartótestülete pályázatot hirdet két helyettes tanári állásra. Pályázhatnak latin-német, vagy más nyelvi szakcsoportra készült protestáns vallású tanárjelöltek.

Az egyik állás javadalma 1000 korona készpénz, továbbá lakás, fűtés, világítás, teljes ellátás az internátusban. A megválasztott kötelessége lesz: tanítás heti 14 órában és állandó felügyelet az internátus növendékeire.

A másik állás javadalma 1600 K; kötelessége: szaktárgyainak tanítása a törvényes óraszámában.

Mindkét állás f. é. szeptember hóban foglalandó el.

A kellőleg felszerelt és a ref. főgimnázium igazgatóságához küldendő kérvények a ref. egyház-tanácsához címezve, 1915 aug. 25-ig küldendők be!

Mezőtúr, 1915 augusztus hó 16.

Borsos Károly,
igazgató.

Csomasz Dezső,
ig. tanács elnöke.

Pályázat.

Az öcsödi ref. egyház (Békés m.) két tanyai vegyes I—VI. osztályú iskolájához hadban levő tannitói helyére helyetteseket keres. Az egyik állomás a *veresegyházi* 15 km.; a másik: *bábockai* 4 km.-re van a községtől. Fizetés havonként 80 korona, lakás, téli fűtéssel. Útiköltségül 18 kor. Kötelesség: a mindennapi- és ismétlő iskolások tanítása a tiszántúli ref. egyházkerület tanterve szerint. Pályázhatnak okleveles férfi- és nőtanítók, vagy mindkét nemű képezde végzetek; okleveles óvónők és nyugdíjas tanítók. Pályázati határidő 1915 szept. 15. Az állás okt. 1-én elfoglalandó. Kellőleg felszerelt kérvények — melyekben megjelölendő az állás — alulírotthoz küldendők.

Öcsöd, 1915 aug. 17.

Csapó Péter,
ref. lelkész.

Pályázat

a jándi ref. tanítónői állásra. Fizetés: egyháztól fizetésül 100 korona; lakpénzül 240 korona. Államtól: fizetéskiegészítés a törvényszerű fokozatok szerint. Kötelesség: a presbyterium által kimutatandó tankötelesek egyházkerületünk tanterve szerinti tanítása. Állás szept. 15-ig elfoglalandó. Okmányok, kérvények alantírotthoz küldendők.

Jánd. up. Vásárosnamény. 1915 aug. 9.

Bánóczi Endre,
iskolaszéki elnök.

Pályázat.

A nyugdíjazás folytán megüresedett olcsvaapáti ref. kántortanítói állásra pályázat hirdettetik.

Az állás javadalma: Készpénz egyház pénztárából évnegyedenként előre fizetve összesen: 748 korona 04 fillér. Tandíjváltás államtól 170 korona. 9 ³⁸⁸/₁₆₀₀ hold szántóföld, melynek adóját az egyház fizeti. Haszonbére ez idő szerint 600 korona. 4 darab marhára legelő, értéke 56 korona. 8 bécsi öl test füzifa természetben beszállítva, értéke 256 korona. Az esedékes korpótlék és fizetéskiegészítés államsegélyből lesz fedezve. Tisztán kántori javadalom 775 korona.

Stóla az egyházkerületi szabályzat szerint. Lakás és kert természetben. A kántortanító kötelessége: 1. Az összes kántori teendők végzése egyházunk rendtartása szerint, kanonikus alkalmakkor és lelkész akadályoztatása esetén az istentisztelet végzése. 2. A III—VI. vegyes osztály és az általános ismétlő iskolások tanítása, a presbyteri jegyzőkönyv vezetése.

Pályázhatnak okleveles férfi ref. kántortanítók. Pályázati határidő 1915. év augusztus 29. Az állás szeptember 15-én elfoglalandó.

A megválasztott kántortanító elődjének különböző beruházásokért 79 K 20 fillért tartozik visszatéríteni 3 hónap alatt.

A kellőleg felszerelt pályázatok alábbi címre küldendők.

Olcsvaapáti, u. p. Olcsva. (Szatmár m.)

(2—2).

Ref. lelkészi hivatal.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

UJ ORGONÁKAT

készíték a legujabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládaival. Biztos működéséért még a legnedvesebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal birnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is precizen azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

r é g i o r g o n á k a t
átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

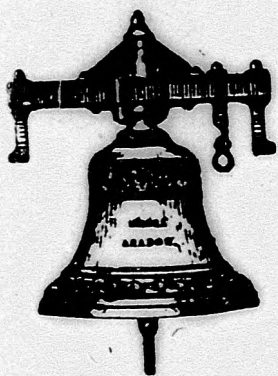
Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és
ércöntődéje, szivattyúgyár

ARAD, RÁKOCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% suly és ármegtakarítás éretik el. Kitűnő jó hang és tartóságaért több évi jótállás. Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódithato vas harang fölszerelések, melyekkel egy ember több harangot huzhat és tűzmentes vas-álványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre ala kítását, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett uj harangokkal való fölszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra
ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami eremmel kitüntetve.

Löfkovits Arthur

óras, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u.

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Epen most jelent meg, a hazai protestáns egyházak nagy imádságírójának

Szolnoky Gerzson-nak

Háborus idők imádságos könyve

hadbavonultak és azok családjai számára című munkája. Második kiadás.

Tartalmaz 55, a gyorsan változó viszonyok között is minden alkalomra és úgy a katonák mint az itthonmaradottak számára megfelelő imádságot, ezenkívül zsolnárokat és dicséreteket.

A 160 oldalra terjedő 12¹/₂ × 8¹/₂ cm. nagyságú, zsebbe tehető imádságos könyvnek bolti ára díszes kemény kötésben 1 kor., 10 darab vételnél 90 fillér, 100 darab vételnél 75 fillér.

Kapható:

HEGEDÜS ÉS SÁNDOR

protestáns irod. könyvkiadóhivatalában DEBRECEN